

Результати опитування в листопаді 2023 року засвідчили позитивні оцінки респондентами¹ поточного стану та стійкості фінансового сектору. Більше половини опитаних фінансистів зазначили про поліпшення стану справ у секторі за минулі пів року. Респонденти вкотре відзначили підвищення стійкості сектору до значних негативних подій: баланс відповідей залишається на рекордно високому рівні вже протягом року. Загальний рівень ризику у фінансовому секторі респонденти вважають все ще доволі високим, однак він поступово знижується третє опитування поспіль. На думку опитаних, схильність фінансових установ до ризику підвищилася. Проте є і негативна тенденція: третина керівників установ очікують погіршення стану справ у фінансовій системі в наступні шість місяців. Вперше за довгий період до п'ятірки найвагоміших ризиків для сектору увійшли ризики припливу іноземного капіталу, а також якості законодавства та податкової системи. Водночас війна з росією, на думку респондентів, залишається джерелом найвищого ризику від початку повномасштабного вторгнення.

У листопаді 2023 року респонденти вдруге поспіль поліпшили власні оцінки поточного стану фінансового сектору. Баланс відповідей² (+26%) помітно зріс від минулого опитування у травні (+11%). Більше половини керівників фінансових установ оцінили поточний стан сектору як добрий чи дуже добрий, лише 6% опитаних вважали його стан поганим.

Половина респондентів повідомила, що стан фінансового сектору за останні шість місяців поліпшився, інші – що не змінився. Жоден учасник опитування не заявив про погіршення стану фінсектору, хоча в травні таких було 10%. Проте очікування керівників установ на майбутнє помітно погіршилися. Частка респондентів, які очікують погіршення стану фінсектору в наступні пів року, зросла з 3% у травні до 32% нині, а кількість опитаних, які очікують позитивних змін упродовж означеного періоду, скоротилася.

Оцінки загального рівня ризику у фінансовому секторі поволи поліпшувалися. Частка респондентів, які вважали його рівень високим чи дуже високим, знизилася з 58% до 50%. Ще близько половини керівників опитаних фінансових установ вважають рівень ризику у секторі в цілому середнім.

Втретє поспіль респонденти поліпшують власні оцінки стійкості фінансового сектору до значних негативних

подій. Понад 90% опитаних оцінили стійкість фінсектору як середню і вище. Загальний баланс відповідей розмістився на одному з найвищих рівнів від початку запровадження опитування в травні 2018 року.

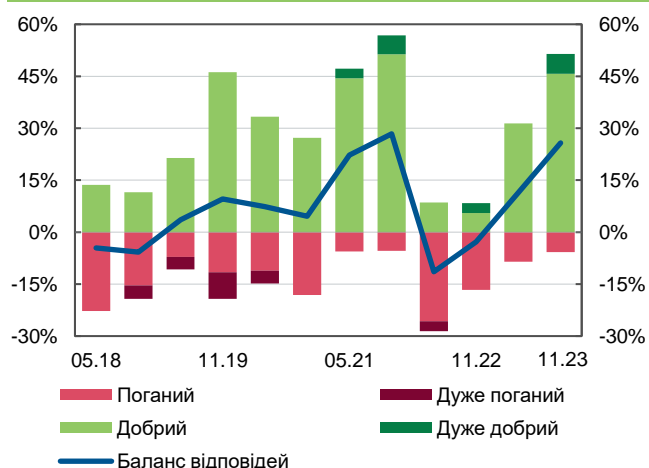
За результатами поточного опитування, основне джерело ризиків у фінансовому секторі не змінилося – це війна з росією. Разом з тим до чільної п'ятірки потрапили ризики припливу іноземного капіталу (вперше з травня 2022 року), а також якості законодавства та податкової системи (вперше з листопада 2019 року). Останній фактор ризику піднявся в рейтингу загроз найвідчутніше: одразу на дев'ять позицій з 14 місяця у травні. Вперше за довгий час до десятки найбільших ризиків потрапили занепокоєння з приводу якості людського капіталу у фінсекторі. Натомість, на думку респондентів, помітно послабилася роль ризиків, пов'язаних із рівнем економічної активності, вартістю активів та якістю застави, динамікою світових цін на сировину, а також захистом прав кредиторів та інвесторів.

Схильність фінансових установ до ризику за останні пів року помітно підвищилася. Про це звітували майже 40% респондентів – найбільша частка опитаних від початку запровадження опитування. Лише у 6% опитаних ризик-апетит за останні шість місяців зменшився.

¹ Інформацію про Опитування наведено на стор. 5.

² Тут і далі баланси відповідей – це агреговані показники, розраховані як сума кількостей кожної відповіді на поставлене запитання, зважених на вагові коефіцієнти від -1 до +1, наприклад, +1 – для “значно поліпшився”, +0.5 – для “поліпшився”, 0 – для “не змінився” і так далі. Баланс відповідей може набувати значень у діапазоні $\pm 100\%$. Позитивний баланс відповідей свідчить про те, що в цілому респонденти оцінюють показник поліпшився або ризик знизився.

Графік 1. Поточна оцінка стану фінансового сектору України

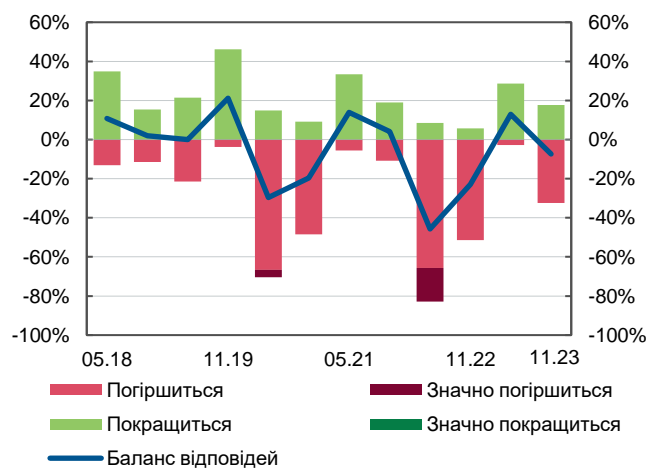


На графіках сума відповідей респондентів може не дорівнювати 100% через варіант відповіді “не змінився” чи “середній”, який не відображено на графіку та не впливає на розрахунок балансу відповідей.

Графік 2. Оцінка зміни стану фінансового сектору України за останні шість місяців

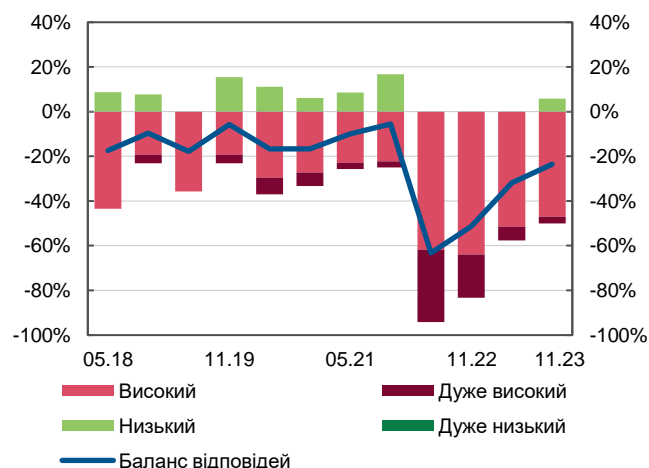


Графік 3. Очікування зміни стану фінансового сектору впродовж наступних шести місяців

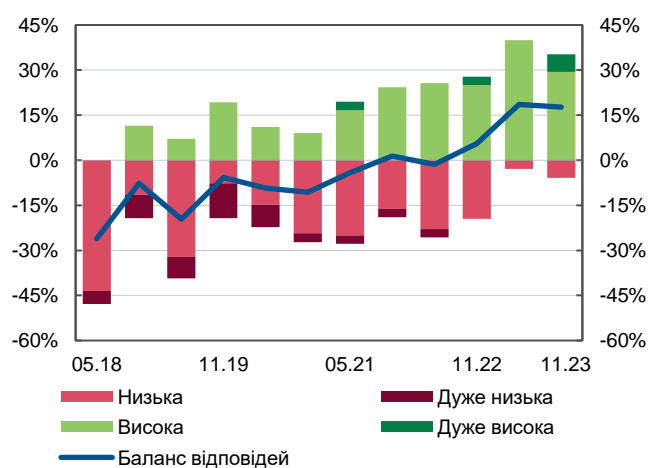


На графіках сума відповідей респондентів може не дорівнювати 100% через варіант відповіді “не змінився” чи “середній”, який не відображено на графіку та не впливає на розрахунок балансу відповідей.

Графік 4. Оцінка загального рівня ризику у фінансовому секторі України

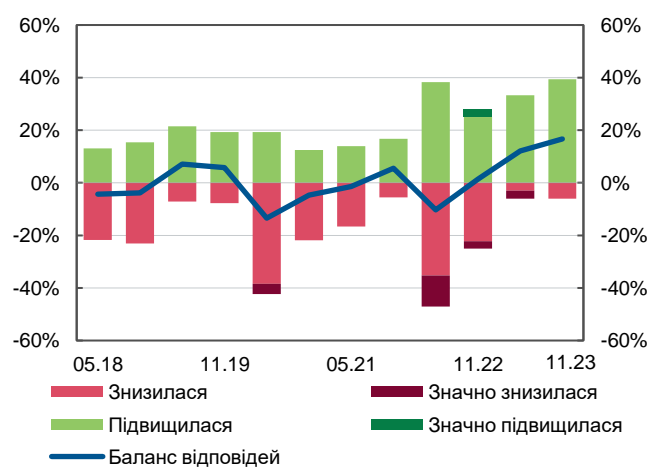


Графік 5. Оцінка стійкості фінансового сектору України до значних негативних подій

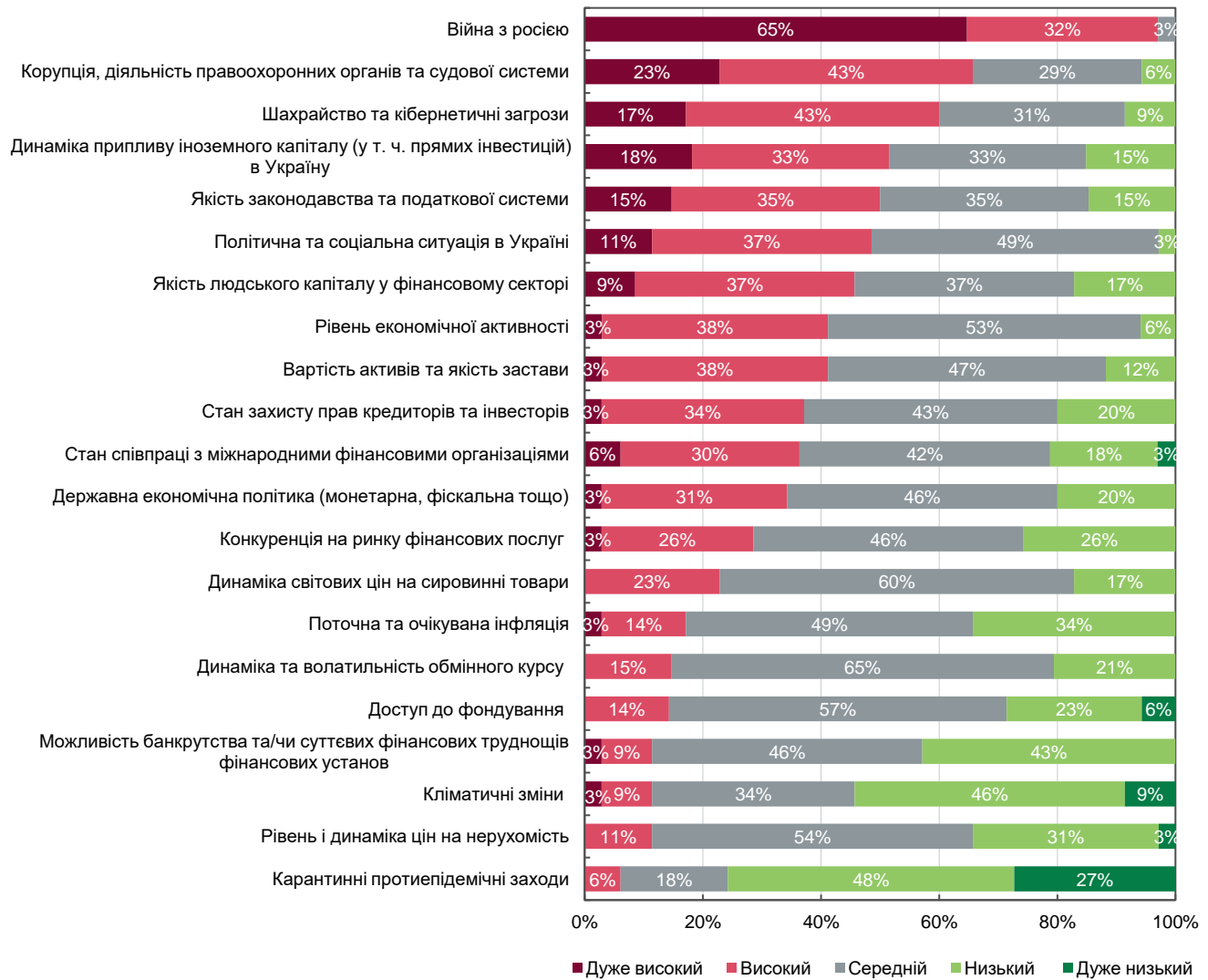


На графіках сума відповідей респондентів може не дорівнювати 100% через варіант відповіді “не змінився” чи “середній”, який не відображено на графіку та не впливає на розрахунок балансу відповідей.

Графік 6. Оцінка зміни схильності до ризику установи респондента за останні шість місяців



Графік 7. Рівень ризику у фінансовому секторі за окремими факторами* в листопаді 2023 року



* Фактори на графіку впорядковані за сумарною часткою відповідей “дуже високий” та “високий”.

Таблиця. Ранги факторів ризику (за сумарною часткою відповідей “дуже високий” та “високий”)

Фактор ризику	Ранг, листопад 2023	Ранг, травень 2023	Зміна, +/-
Війна з росією	1	1	0
Корупція, діяльність правоохоронних органів та судової системи	2	2	0
Шахрайство та кібернетичні загрози	3	3	0
Динаміка припливу іноземного капіталу (в т. ч. прямих інвестицій) в Україну	4	7	+3
Якість законодавства та податкової системи	5	14	+9
Політична та соціальна ситуація в Україні	6	9	+3
Якість людського капіталу у фінансовому секторі	7	12	+5
Рівень економічної активності	8	5	-3
Вартість активів та якість застави	8	4	-4
Стан захисту прав кредиторів та інвесторів	10	6	-4
Стан співпраці з міжнародними фінансовими організаціями	11	9	-2
Державна економічна політика (монетарна, фіскальна тощо)	12	9	-3
Конкуренція на ринку фінансових послуг	13	19	+6
Динаміка світових цін на сировинні товари	14	8	-6
Поточна та очікувана інфляція	15	18	+3
Динаміка та волатильність обмінного курсу	16	17	+1
Доступ до фондування	17	14	-3
Можливість банкрутства та/чи суттєвих фінансових труднощів фінансових установ	18	14	-4
Рівень і динаміка цін на нерухомість	18	13	-5
Кліматичні зміни	18	20	+2
Карантинні протиепідемічні заходи	21	21	0

Додаток. Результати опитування

Баланс відповідей	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	05'	11'	05'	11'	05'	11'	05'	11'	05'	11'	05'	11'
1. Як Ви оцінюєте стан фінансового сектору України на сьогодні?	-5%	-6%	4%	10%	7%	5%	22%	28%	-11%	-3%	11%	26%
2. Як, на Вашу думку, змінився стан фінансового сектору країни за останні шість місяців?	17%	12%	27%	19%	-20%	-21%	11%	16%	-50%	-40%	24%	24%
3. Як, на Вашу думку, зміниться стан фінансового сектору України упродовж наступних шести місяців?	11%	2%	0%	21%	-30%	-20%	14%	4%	-46%	-23%	13%	-7%
4. Як Ви оцінюєте загальний рівень ризику у фінансовому секторі України?	-17%	-10%	-18%	-6%	-17%	-17%	-10%	-6%	-63%	-51%	-32%	-24%
5. Як Ви оцінюєте стійкість фінансового сектору України до значних негативних подій?	-26%	-8%	-20%	-6%	-9%	-11%	-4%	1%	-1%	6%	19%	18%
6. Оцініть, будь ласка, рівень ризику, що існує у фінансовому секторі України через дію наведених факторів												
6.1. Політична та соціальна ситуація в Україні	-46%	-37%	-57%	-29%	-35%	-44%	-21%	-24%	-30%	-6%	-11%	-29%
6.2. Війна з росією	-15%	-17%	-18%	-12%	0%	-8%	-24%	-31%	-93%	-89%	-77%	-81%
6.3. Корупція, діяльність правоохоронних органів та судової системи	-54%	-52%	-57%	-58%	-57%	-65%	-51%	-46%	-19%	-35%	-49%	-41%
6.4. Якість законодавства та податкової системи	-20%	-29%	-14%	-23%	-15%	-17%	-21%	-9%	-11%	-6%	-14%	-25%
6.5. Стан захисту прав кредиторів та інвесторів	-33%	-42%	-36%	-31%	-22%	-26%	-25%	-32%	-21%	-14%	-21%	-10%
6.6. Рівень економічної активності	7%	-8%	7%	4%	-30%	-12%	-7%	8%	-31%	-38%	-24%	-19%
6.7. Поточна та очікувана інфляція	-4%	-4%	16%	31%	17%	17%	-3%	-15%	-56%	-49%	-11%	7%
6.8. Державна економічна політика (монетарна, фіскальна тощо)	2%	-6%	0%	2%	-6%	-5%	3%	8%	-10%	-14%	-14%	-9%
6.9. Динаміка та волатильність обмінного курсу	-20%	-20%	-9%	6%	-6%	-2%	4%	6%	-51%	-41%	-12%	3%
6.10. Динаміка припливу іноземного капіталу (у т. ч. прямих інвестицій) в Україну	4%	2%	-10%	2%	-19%	-12%	-13%	5%	-37%	-22%	-21%	-27%
6.11. Динаміка світових цін на сировинні товари	-15%	-27%	-24%	-13%	-30%	-6%	-6%	-24%	-43%	-19%	-17%	-3%
6.12. Стан співпраці з міжнародними фінансовими організаціями	-35%	-44%	-54%	-21%	-22%	-41%	-29%	-5%	7%	-16%	-6%	-9%
6.13. Можливість банкрутства та/чи суттєвих фінансових труднощів фінансових установ	11%	25%	18%	20%	13%	8%	6%	14%	-41%	-30%	1%	14%
6.14. Конкуренція на ринку фінансових послуг	13%	-10%	5%	-4%	2%	-3%	3%	-5%	6%	10%	0%	-3%
6.15. Доступ до фондування	9%	-21%	-18%	10%	6%	21%	19%	14%	-7%	-3%	-3%	10%
6.16. Якість людського капіталу у фінансовому секторі	-4%	-10%	-13%	-2%	-4%	9%	-1%	-10%	2%	1%	-7%	-19%
6.17. Вартість активів та якість застави	-13%	0%	-7%	-12%	-9%	-9%	0%	0%	-47%	-36%	-34%	-16%
6.18. Рівень і динаміка цін на нерухомість	17%	17%	18%	15%	4%	12%	8%	6%	-17%	-13%	-6%	13%
6.19. Шахрайство та кібернетичні загрози	-37%	-37%	-25%	-35%	-33%	-27%	-31%	-35%	-51%	-40%	-41%	-34%
6.20. Кліматичні зміни	x	x	x	x	x	x	x	13%	26%	26%	29%	24%
6.21. Карантинні протиепідемічні заходи	x	x	x	x	x	x	x	-15%	40%	39%	60%	48%
7. Як змінилася схильність до ризику Вашої установи за останні шість місяців?	-4%	-4%	7%	6%	-13%	-5%	-1%	6%	-10%	1%	12%	17%

Інформація про опитування

У травні 2018 року Національний банк України запровадив опитування про системні ризики фінансового сектору. Двічі на рік топменеджери найбільших банків та небанківських фінансових установ України відповідають на запитання про ризики, що загрожують фінансовому сектору. Центральні банки застосовують такі опитування, щоб відстежувати сприйняття учасниками ринку подібних ризиків і вчасно реагувати на них.

У цьому звіті представлені оцінки респондентами стану фінансового сектору України за минулі шість місяців та очікування на наступні шість місяців. Опитування тривало з 9 до 24 листопада 2023 року. Участь у ньому взяли керівники 22 банків, десяти страховиків та трьох інвестиційних компаній. До вибірки не потрапили фінансові установи, до яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції). Підсумкові результати не зважувалися на розмір банку/компанії чи їхньої частки на ринку – усі відповіді рівноцінні.

Результати ґрунтуються на відповідях респондентів і можуть не збігатися з оцінкою Національного банку України.

Наступний звіт буде опубліковано в травні 2024 року.